

JOSÉ
SARAMAGO

POEMELE POSIBILE

Antologie (1966-1975)

Traducere din limba portugheză
de Simina Popa

POLIROM
2022

Cuprins

I. POEMELE POSIBILE (1966)

Notă la ediția a doua portugheză / 7

Până la carne / 11

Până la carne / 13

Artă poetică / 14

Proces / 15

Program / 16

„Dacă nu am un alt glas...” / 17

Balanță / 18

„Îmi decupez umbra...” / 19

Accident rutier / 20

Taxidermie sau ipocrizie poetică / 21

Zodia Scorpionului / 22

În inimă, pesemne / 23

O zi nu / 24

Destin / 25

Ritual / 26

Epitaf pentru Luís de Camões / 27

Jocul forțelor / 28

Vertij / 29

Loc comun al cvadragenarului / 30

Alt loc comun / 31

Trecut, prezent, viitor / 32

Plimbare / 33

Psihanaliză / 34

Încă o psihanaliză / 35

„Nu vom rosti cuvinte muritoare...” / 36

Poem uscat / 37
Despre cum și când / 38
Fabula vulturului sur / 39
Pingele / 40
Un zumzet doar / 41
Ciclu / 42
Circ / 43
Încăpățânare / 44
„Trebuie să existe...” / 45
Sală de dans / 46
Oceanografie / 47
Hibernare / 48
„Cuvintele sunt noi...” / 49
O chestiune de cuvinte / 50
Mic cosmos / 51
„Pe mine de stea...” / 52
Portretul poetului la tinerețe / 53
Rezervorul / 54
Science fiction I / 55
Science fiction II / 56
Scrisoare de la José pentru José / 57
Aniversare / 58
Testament romantic / 59
Premoniție / 60

Poezie cu gura închisă / 61

Poezie cu gura închisă / 63
Inchizitorii / 64
Mâini curate / 65
Psalmul 136 / 66
Ascultând Beethoven / 67
Demisie / 68
Frăție / 69
Spusele bătrânului din Restelo către astronaut / 70

Mitologie / 71

Mitologie / 73

Crăciun / 74

Să învățăm ritualul / 75

Creație / 76

Când oamenii vor muri / 77

Zeilor fără credincioși / 78

„Nu, nu din apa mării...” / 79

Unui Hristos bătrân / 80

Iuda / 81

Catedrala veche din Coimbra / 82

Naos / 83

„Lut veți spune că sunt...” / 84

Inventarea lui Marte / 85

„Nu mai există orizont...” / 86

Dragostea altora / 87

Mândria lui Don Juan în infern / 89

Tânguirea lui Don Juan în infern / 90

Sarcasmul lui Don Juan în infern / 91

Până la sfârșitul lumii / 92

Dulcineea / 93

Don Quijote / 94

Sancho / 95

Julieta către Romeo / 96

Romeo către Julieta / 97

West Side Story / 98

La acest colț al timpului / 99

Contrapunct / 101

Amnar și cremene / 102

Enigma / 103

Afacere / 104

Virginitate / 105

Regulă / 106
Toamnă / 107
Ghicitoare / 108
Rețetă / 109
„Nu îmi cereți motive...” / 110
„În tainicul război...” / 111
Șubler / 112
„La tine mă-ntorc, mare...” / 113
„Apă întoarsă-n apă...” / 114
Meduze / 115
Poveste veche / 116
„Nu scrie poezii de dragoste” / 117
„La acest colț al timpului...” / 118
„Pe unde calci, pământul...” / 119
Labirint / 120
Spațiu curb și finit / 121
Coșmar / 122
Afrodita / 123
Studiu de nud / 124
De pace și de război / 125
Fado la vioară / 126
În tăcerea ochilor / 127
Compensație / 128
Declarație / 129
„O rugă am...” / 130
Chimie / 131
Fizică / 132
Intimitate / 133
Inventar / 134
Plajă / 135
Arta de a iubi / 136
Cruce / 137
Trupul-lume / 138
Baladă / 139
Jocul batistei / 141

Amintirea lui João Roiz de Castel-Branco / 142
Scamatorie / 143
Analogie / 144
Sonet întârziat / 145
Manevră militară / 146
Opțiune / 147
Pachet de cărți / 148
Exil / 149
Cântecul broaștei / 150
Încă o dată fructe, roze încă o dată / 151
Re-inițiere / 152
Sfârșit și reînceput / 153
Metaforă / 154
Zori / 155
Apropiere / 156
Asfințit / 157
Integral / 158
Elocvență / 159
„Să-nvățăm de la acești munți...” / 160
Zi tu în locul meu, tăcere / 161
„Într-o clipă m-opresc...” / 162
Trup / 163
Drum / 164
„Ridic un trandafir...” / 165
„Însă timpul nu stă...” / 166
Orice ar fi / 167
Cântec / 168

II. PROBABIL BUCURIE (1970)

Poem pentru Luís de Camões / 171
„Probabil” / 173
Primul poem / 174
Fructul / 175
„Unde” / 176
„Abia s-a făcut dimineață” / 177

Forjă / 178
„În infern, domnilor“ / 179
„Secret ca o piatră“ / 180
„În sărăcia lucie“ / 181
„Pe umărul tău pusă“ / 182
Vorbele de amor / 183
Peisaj cu personaje / 184
„Goi, fagii“ / 185
„Vin de departe, tare departe“ / 186
„Unde e umbra ta“ / 187
Piatra inimă / 188
„Încet-încet, cobor“ / 189
„Plasă, noduri, îngrăditură“ / 190
„În miezul smaraldului“ / 191
„Liniștea e atât de-adâncă“ / 192
„Floare de cactus“ / 193
„Când degetele de nisip“ / 194
Timp de cristal / 195
Stele puține / 196
Dimineață / 197
Mai bine să tăcem / 198
Am un frate siamez / 199
Parabolă / 200
Cavalerie / 201
„Îmi trece prin gând“ / 202
„Sunt acolo unde fac versul“ / 204
Sărutul / 205
„Masa e primul obiect din vis“ / 206
„Pe insula, câteodată locuită“ / 208
„E o carte scrisă cu bună-credință“ / 209
Protopoem / 210
Incendiu / 212
Lucrarea focului / 213
Nu mereu aceeași rimă / 214
„Acest chip al meu“ / 215

„Două pietre de sare“ / 216
„Ca un geam crăpat“ / 217
„O, tristețe a pietrei“ / 218
„Spun piatră“ / 219
„Am spus și-am frânt“ / 220
Elegie în stil antic / 221
„Am sufletul pârjolit“ / 222
„Poemul e-un cub de granit“ / 223
„Am mers cândva pe ape“ / 224
„Eu luminos nu sunt“ / 225
„Și dacă va veni“ / 226
„Trec printr-un gest“ / 227
„Au spus că era soare“ / 228
„Să vină odată“ / 229
„Spui timp“ / 230
Podul / 231
Noapte albă / 233
„Aici piatra cade“ / 234
Oră / 235
„Ridicat pe apă și foc“ / 236
Muzică / 237
„Acolo-n centrul mării“ / 238
„Trupul tău pământ și apă“ / 239
Apa albastră / 240
„Puși în cruce“ / 241
Urare / 242
Madrigal / 243
Bucurie / 244
„Călătoresc pe trupul tău“ / 245
„Apa mea lustrală“ / 246
„E alb pieptul tău“ / 247
„Palmă pe palmă“ / 248

III. ANUL 1993 (1975) / 249

Integral

Preț de-o secundă, atât, să nu fiu eu:
Ci fiară, piatră, soare sau alt om,
Să nu mai văd lumea din înaltul meu,
O altă viață s-o simt cântărită.

Preț de-o secundă, atât, altă privire,
Altă formă de-a fi și de-a gândi,
Să uit atât cât știu, iar din memorie
Nimic să țin, nici s-o știu risipită.

Preț de-o secundă, atât, altă umbră,
Un alt contur pe zidul ce desparte,
Să strig cu altă voce alt amar,
Să schimb cu moarte moartea hărăzită.

Preț de-o secundă, atât, să regăsesc
În trupul tău mutat ăst trup al meu,
Preț de-o secundă, atât, nu mai mult,
Prea cunoscuta mea și prea dorită.

Elocvență

Un vers ce nu vorbește prin cuvinte
Ori unul din cuvinte care nu spun nimic:
Un rând în aer, un gest fără vrie
Care-n tăcere adâncă îmi rezumă
Voința care vrea, mâna ce scrie.

„Să-nvățăm de la acești munți...”

Să-nvățăm de la acești munți, iubită,
Care și-așa, îndepărtați de mare,
Știu să se scalde în zarea albăstrită.

Să facem ce-avem dreptul, ca atare:
Izvor nou din pofta nedezvăluită,
Să curgem de la noi din pat în mare.

Zi tu în locul meu, tăcere

Azi nu era o zi bună pentru vorbe,
Intenții de poeme sau discursuri,
Și nici vreun drum al nostru nu-l socot.
Pentru-a ne defini era de-ajuns un gest
Și, întrucât prin vorbe eu nu mă pot salva,
Zi tu în locul meu, tăcere, ce nu pot.

„Într-o clipă m-opresc...”

Într-o clipă m-opresc și, într-o clipă,
Gestul e spulberat la fel ca sticla
Vocalelor stâlcite răuvoitor.

Ochii vii de pe coada de păun
Cu o țintire seacă mă-mpresoară,
Orbi de treizeci de sori ai zorilor.

Așa cum între dinți nisipul prins
Se apără numai zgâriind smaltul,
În van din vers fac tăiș lamelor.

Și, suspendat de mine, cu glasul suspendat,
În orbirea de sori aprind lumini
Ce mâna mea le-o duce aurorelor.

Trup

Poate pe dinăuntru ochilor deschiși,
O plumburie lumină de auroră
Sau soare turbure ascuns în ceață.

Restul e întunericul, unde dispare
Printre coloane de oase și arcade,
În chip de animale cleioase, fremătând,
Orbirea sumbră a măruntaielor.

Restul e-alcătuit din adânci grote,
Hăuri de nepătruns ce stau dovadă,
În ritmul sângelui și al memoriei,
Pentru urmele timpului nerefuzat.

Între așa puțin și-atât de mult,
În umbra ochilor se conturează lentă
Memoria unui trup disimulat.